

A TÖBBSZÖR JUBILÁLÓ 50 ÉVES NYÍREGYHÁZI FŐISKOLA

THE 50-YEAR-OLD NYÍREGYHÁZA COLLEGE WITH MULTIPLE ANNIVERSARIES. The essay offers a short review of the history of the Nyíregyháza College which has several predecessors during its existence, raising the question when and how an institute with at least three predecessors and with multiple functions can celebrate its anniversary? The writing introduces the anniversary celebrations from 2009, 2011 and 2012 and the related publications.

A Nyíregyházi Főiskola 50 éves történetének nem kizárólag az eltelt évek száma ad különleges alkalmat vagy indokot a megemlékezésre. Az országban, de különösen a világban évszázados tradíciókkal rendelkező egyetemek, felsőoktatási intézmények működtek és működnek. Az 1962-ben alapított főiskola a huszadik századot tekintve is a fiatal felsőoktatási intézmények közé sorolható. Az évtizedek jelentőségét leginkább a vállalt küldetésben és regionális hatásokban kereshetjük.

Az ötven év politikai változások és oktatásügyi reformhullámzások jegyében telt el, amely szerkezeti és képzési átalakításokat hozott magával a főiskola életében. A tanár- és pedagógusképző funkcióját azonban mindvégig megtartotta. Hallgatóinak és oktatóinak jelentős hányadát, változó arányban ugyan, de ez a képzési kínálat vonzotta Nyíregyházára, illetve foglalkoztatta az intézmény falain belül és a kapcsolódó gyakorló helyeken.

Az integrált intézményeknek összetett a története, több részegység múltját, tradíciót hordozza magában. A Nyíregyházi Főiskola jelenlegi szakmai egységei közül a legnagyobb múltra a tanítóképzés tekinthet vissza Nyíregyháza városában. A mezőgazdasági és műszaki szakképzés helyi előzményei az 1930-as évektől eredeztethetők. A tanárképzés a legfrissebb felsőoktatási funkció a főiskola életében, ami viszont évtizedeken keresztül meghatározta működését, és egyben keretet adott a pedagógusképzés szélesebb horizontjának kiépítéséhez. Magába integrálta a helyi tanítóképzést, bázist biztosított az óvóképzés indításának, és néhány nem tanár szakon is fogadott hallgatókat. A 2000-ben megvalósult szervezeti integráció a Bessenyei György Tanárképző Főiskola és a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdasági Főiskolai Karának egyesüléséből, illetve a belső strukturális átalakításból jött létre.

Érdeemes röviden áttekinteni az említett három nagy képzési terület nyíregyházi előzményeit.

A tanítóképzés több mint másfél évszázados múltja az evangélikusok iskolaszervező munkájának köszönhetően 1847-ben vette a kezdetét. Igaz, először csak egy évig mű-

ködhetett középfokú képző a városban. A tanítás 1859-ben indult újra, és az intézet Eperjesre való áthelyezéséig, 1873-ig folyamatosan fogadott és bocsátott ki tanítványokat. A képzés folytatására négy évtizeddel később került sor. 1914-ben nyitotta meg kapuit a Nyíregyházi Magyar Királyi Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző Intézet és 1959-ig, a középfokú tanítóképzés felsőfokúvá szervezéséig állami képzőként látta el a feladatát. Ez az intézmény 1970-ben, az Elnöki Tanács rendelete nyomán fuzionált a tanárképző főiskolával. Egy másik tanító(nő)képző is létesült a 20. század során a városban, amely tanárai révén ugyancsak elődintézménynek tekinthető. 1926-ban nyílt meg a Leánykálvineum, amely keretében református polgári iskola és tanítónőképző működött az 1948-as államosításig.

Az 1930-as évektől számítják a nyíregyházi mezőgazdasági és műszaki szakképzés kezdeteit. Ekkor nyílt kertészeti iskola a városban, amely a háború után Kertészeti Középiskola néven szerveződött újjá. Az ötvenes évektől Mezőgazdasági Technikum má alakult át az iskola, amelynek a képzési kínálatában rövidesen megjelent a kertészet, szőlészet mellett a mezőgazdasági gépészképzés is. A felsőfokú intézménnyé válás 1961-ben következett be. Ekkor kezdte meg a működését Nyíregyházán a Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum. A hazai felsőoktatásban ekkor jelentek meg a felsőfokú technikumok. A két, majd hároméves képzés gyümölcs- és szőlőtermesztési szakokon folyt. Az 1968/69. tanévtől indult el a növényvédő repülőgépet vezető képzés, amely napjainkig az egyik erőssége a főiskolának. Az 1961-es változást követően tízévenként szervezeti és/vagy képzési változások sora követte egymást a folytonosan működő és szélesedő szakmai profilú intézmény életében. 1971-től Mezőgazdasági Főiskolává szervezték át a főiskolát. A nyolcvanas évek elejétől elindulhatott a mezőgazdasági gépészmérnökképzés. 1990 és 1999 között a GATE Mezőgazdasági Főiskolai Karaként egy nagyobb szakmai integráció részeként folytatta tevékenységét a Nyíregyházi Főiskolába integrálódásáig.

A tanárképző főiskola létesítéséről a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1962. évi 11. sz. törvényerejű rendelete intézkedett. Az indulás éveiben három tanári szakon fogadott hallgatókat, akik az ún. kombinált (2 év nappali, 2 év levelező) képzési formában készültek fel a tanári pályára. 1966-tól valósult meg a felső tagozatos szaktanárok nappali kétszakos képzése. 1970-ben megtörtént a tanító és tanárképzés intézményének fúziója, 1971-ben pedig óvónőképzéssel bővült a képzési kínálat. 1972. okt. 6-án a főiskola ünnepélyes névadó ünnepségen felvette Bessenyei György nevét, amelyet a 2000. január elsején életbe lépő integrációig viselt.

A főiskola alapításának oktatáspolitikai megfontolásai között kezdettől fogva jelentős súllyal szerepelt a megye és a tágabb régió pedagógus szakember szükségletének ellátása és a népesség iskolázottsági hátrányának mérséklése, a kulturális felemelkedés szolgálata. A felsőoktatási funkciók diverzifikálódásával a főiskola képzési feladatai jelentősen kibővültek, a gazdasági, műszaki, mezőgazdasági, illetve a bölcsészeti, természettudományi és művészeti képzések sorával.

Mindezek után feltehetjük a kérdést: mikor és hogyan jubilálhat egy legalább három elődre visszatekintő, többfunkciójú intézmény? A válasz viszonylag egyszerűen megfogalmazható. Az egyesülés előtti kerek évfordulókról a Bessenyei-főiskola ünnepi rendezvényekkel és a főiskola évkönyvében vagy más jubileumi kiadványokban publikált összefoglalókkal emlékezett meg.¹

A Nyíregyházi Főiskola az egyesülést követően érte meg az alapítás, illetve egyes képzések felsőfokúvá válásának ötvenedik évfordulóját. Ezeket az aktuális évben és a jubileum szakmai sajátosságainak megfelelő módon ünnepelték.

A tanító- és óvóképzés felsőfokúvá válásának (1959) évfordulójáról a szakma országos rendezvényen és közös kiadvánnyal² emlékezett meg. Az ünnepi tanácskozásra 2009. október 16-án a Magyar Tudományos Akadémián került sor, ahol a bevezető előadást az akadémia elnöke tartotta. A szépen illusztrált kiadványban Szövényi Zsolt előszavát követően 20 képző intézmény (karok, intézetek) beszámolója olvasható a képzés helyi hagyományairól, rendszeréről és eredményeiről.³

A Nyíregyházi Főiskola Műszaki és Mezőgazdasági Karának jogelődjeként említett Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum 1961-ben vált felsőfokú intézménnyé. Innen számítja a szakma a 2011-ben megünnepelt 50 éves jubileumát. Az MMK saját kiadású kötetrel emlékezett meg az évfordulóról.⁴ A szakmai jogutód kar kiadványa ismerteti a mérnökképzés létrejöttének előtörténetét, az MMK aktuális szervezetét és infrastrukturális sajátosságait. Áttekintést ad a kar oktatási és tudományos tevékenységéről, illetve a szakmai kapcsolatrendszeréről. A kötet terjedelmileg nagyobb felét a műszaki és mezőgazdasági képzés tanszékeinek a bemutatása teszi ki. Az egyes egységek egy akkreditációs beszámoló részletességével ismertetik saját szakmatörténeti múltjukat, a képzésben betöltött szerepüket és a tanszék munkatársainak oktatási, tudományos teljesítményeit.

Az 1962-ben alapított tanárképző, későbbi nevén Bessenyei György Tanárképző Főiskola utódkarainak esetében az ötvenéves évforduló megünnepelése sajátosan alakult. Az évforduló közeledtével a főiskola vezetése a volt tanárképző jogutód karaira (BTMK, PKK, TTIK⁵) delegálta a megemlékezés ügyét, formáját és tartalmát.

¹ SZABÓ Géza (1972), *Főiskolánk 1969/70-től 1971–72-ig*. In: Bachát László (szerk.): A Nyíregyházi Tanárképző Főiskola évkönyve, 1966–1972. Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza, 1972, 25–31; CSERVENYÁK László és MARGÓCSY József, *Húsz év*. In: Németh Zoltán (szerk.): A Bessenyei György Tanárképző Főiskola évkönyve, 1979–1982. BGYTF, Nyíregyháza, 1982, 5–22; PAPP József, *Az egyseges tanárképzés tapasztalatai a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán*. In: 25 éves az általános iskolai tanárképzés. Jubileumi évkönyv a tanárképző főiskolák 25 éves fennállására. (1973) Szerkesztette: Köves József, MM, Budapest, 37–44.

² A felsőfokú tanító- és óvóképzés első 50 éve (1959–2009). Fusz György et al szerk, Páskum Nyomda, Szekszárd, 2009, 223 oldal.

³ JENEI Teréz (2009), *Nyíregyházi Főiskola Pedagógusképző Kar Tanítóképző Intézet*. In: (Fusz György et al szerk.): A felsőfokú tanító- és óvóképzés 50 éve. Páskum Nyomda, Szekszárd, 119–130. oldal

⁴ *A mérnökképzés 50 éve a Nyíregyházi Főiskola Műszaki és Mezőgazdasági Karán 1961–2011*. Felelős szerkesztő: DR. SIKOLYA László, Nyíregyháza, 2011, 478 oldal

⁵ Bölcsészettudományi és Művészeti Kar, Természettudományi és Informatikai Kar, Pedagógusképző Kar

A BTMK ebből kiindulva saját kiadványt készített.⁶ A dékán asszony felkérte dr. Székely Gábor korábbi főigazgatót, hogy írjon egy tanulmányt a kar történetéről. A gazdagon illusztrált füzet a szerző saját tapasztalatai alapján és a szakmai nézőpontja szerint foglalja össze a vizsgált évtizedek krónikáját.

A PKK-n egy hat fős munkacsoport arra vállalkozott, hogy a pedagógusképzés főiskolai történetéről készítsen tanulmányokat. Ezt a vállalkozást a Tudományos Tanács pályázati keretéből támogatta.⁷ A kötetre érlelt kutatási beszámoló 2013-ban jelent meg.⁸

A Főiskola vezetése a felkért dékánokkal egyetértésben időközben úgy döntött, hogy a 2012. évi Tudomány napja egyik programját az évfordulónak szenteli. A műsorral kísért rendezvényre 2012. november 15-én került sor a Bessenyei Aulában. A rektor kitüntetésekkel adott át az alapító tagoknak, majd egy kerekasztal-beszélgetés résztvevői: „dr. Jánosi Zoltán egyetemi tanár, rektor; dr. Balogh Árpád nyugalmazott egyetemi tanár, rector emeritus; dr. Székely Gábor nyugalmazott egyetemi tanár és főigazgató; dr. Sallai József nyugalmazott főiskolai docens és főigazgató-helyettes; dr. Szabó Géza nyugalmazott főtitkár és dr. Brezsnýánszky László nyugalmazott egyetemi tanár és dékán válaszolt a moderátorok: Halkóné dr. Rudolf Éva kommunikációs vezető és dr. Kiss Ferenc dékán kérdéseire.”⁹

A kérdések egyik köre a főiskola létesítésének körülményeire, a névadás lehetséges alternatíváira, a tanárképzés változásaira, az első évek sajátos képzési rendjére, a hallgatók összetételére és bevalására irányult. A főiskola vezetőihez intézett kérdések kitértek az intézmény fejlődésének lendületes és gondokkal terhelt időszakaira. A beszélgetésben felmerült a szomszédos egyetemmel és a hasonló profilú főiskolákkal kialakult viszony témája is.

Egy évvel a jubileumi rendezvény után még egy ide illő eseményre került sor. 2013. november 12-én A magyar tudomány ünnepe főiskolai rendezvényének keretében könyvbemutatón ismerhették meg az Ötvenéves a pedagógusképzés a Nyíregyházi Főiskolán c. kötetet. A köszöntőt dr. Jánosi Zoltán rektor tartotta, majd a szerzők mutatták be az irattári forrásokra és visszaemlékezésekre épülő kutatás legfontosabb megállapításait.

⁶ A Nyíregyházi Főiskola Bölcsészettudományi és Művészeti Karának története. (1962–2012). Székely Gábor tanulmánya. Nyíregyháza, 2012, 31 oldal

⁷ A kutatómunka a Nyíregyházi Főiskola Tudományos Tanácsának támogatásával folyt (iktatószáma: RH/421-16/2012), témafelelős: dr. Brezsnýánszky László, a munkacsoport tagjai: Bicsák Zsanett Ágnes, dr. Holik Ildikó, Kissné dr. Rusvai Julianna, dr. Pornói Imre, dr. Vincze Tamás.

⁸ *Ötvenéves a pedagógusképzés a Nyíregyházi Főiskolán*. BREZSNÝÁNSZKY László és VINCZE Tamás szerk. Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza, 243 oldal.

⁹ A kerekasztal-beszélgetés forgatókönyve. 2012. 11. 15. 3 oldal kézirat.

Az integrált intézményeknek nemcsak a története összetett, hanem jól látható módon a nevezetes évfordulók időpontjának meghatározása és időzítése is a részegységek múltjához, szakmatörténeti tradícióihoz igazodik. Biztosra vehetjük, hogy az idő, a konszolidált viszonyok között eltöltött évtizedek száma erősíti az identitás érzését a felsőoktatás szereplőiben. De az is szükséges, hogy a megtett útra emlékezést tartalmazó ünnepi rendezvények támogassák.

Breznnyánszky László